

Meervoudig perspectief op psychotische belevingen

'Iedereen heeft zijn eigen waarheid.'

José de Jager, klinisch psycholoog/PhD
KieN

Bahar Çirakoğlu, GZ-psycholoog
GGZ Noord-Holland-Noord

Cultuur is van 'de ander'

Wat 'normaal' wordt gevonden, heeft de neiging onzichtbaar te worden.

Pas als je bewust bent van je denkkader kun je beter zien, horen en communiceren.

COMMUNICATIE

**ALS HET VAN
TWEË KANTEN KOMT
HOEFT HET
NOG NIET
TE BOTSSEN**

Loesje

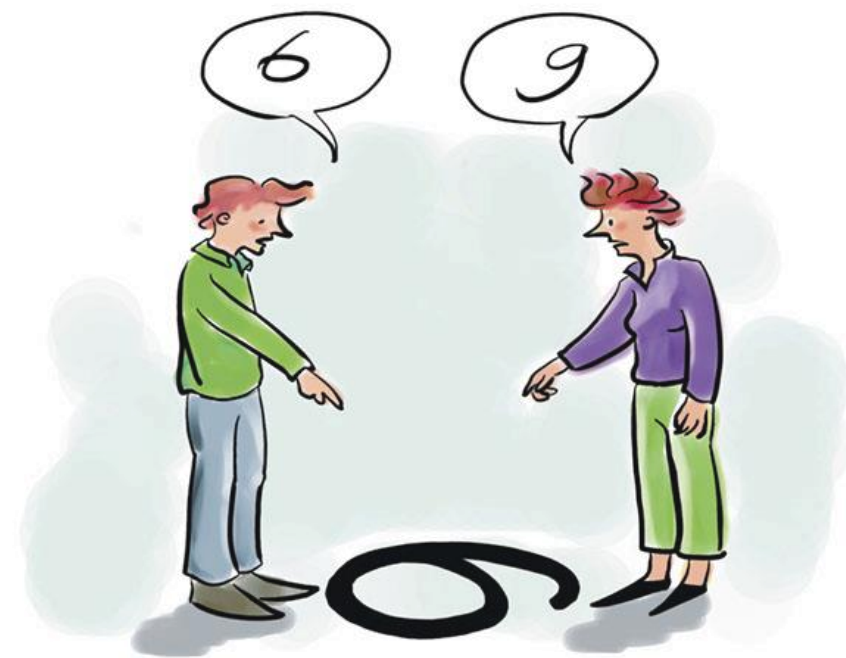
Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.loesje.nl

Ethnocentrisme

- De westerse cultuur is superieur aan andere culturen.
- Deze manier van (neer)kijken op andere culturen werkt door in de bejegening van mensen.
- Wij willen dat de ander zich naar ons voegt: onze diagnose, onze werkwijze, onze verklaringen, onze structuur, onze cultuur etc.

Etnocentrisme

- Jouw eigen cultuur is een deel van de vele andere culturen, en niet de enige juiste.

Cultuur is van 'ons'

- Weet ik wat de invloed van mijn culturele bagage is op mijn professionele blik?
- Weet ik wat de invloed is van mijn opleiding op mijn professionele blik en hoe verhoudt zich dat tot elkaar?
- Kan ik vanuit mijn eigen referentiekader, als vanuit het referentiekader van de ander kijken?
- Durf ik me bescheiden op te stellen ten aanzien van mijn eigen verklaringsmodel?

Het begrip 'normaal'

- Sunny Side of Spirit

Oefening

Wat is jouw verklaringsmodel voor psychische klachten? Hoe is dat van huis uit meegegeven? Is dat veranderd? Bijv. door opleiding/vrienden/andere factoren. Is het ook context afhankelijk? Hanteer je op werk bijv. hetzelfde model als wanneer jouw vader of moeder klachten zou krijgen?

‘Een vis ontdekt als laatste het water waarin hij zwemt.’

Cultural Formulation Interview (CFI)

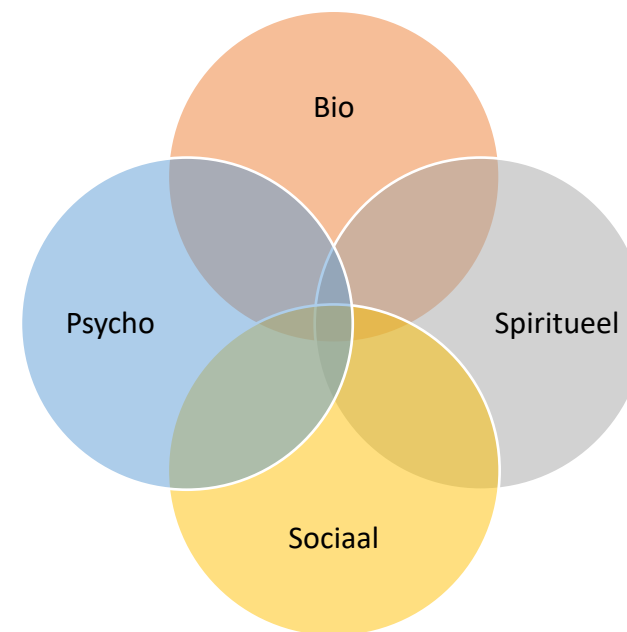
- Diagnostisch instrument.
- Gericht op dialoog. Richtinggevende vragen.
- Vanuit perspectief van de cliënt.
- Komen tot een gedeelde kijk op gezondheidsproblemen, genezing en herstel.

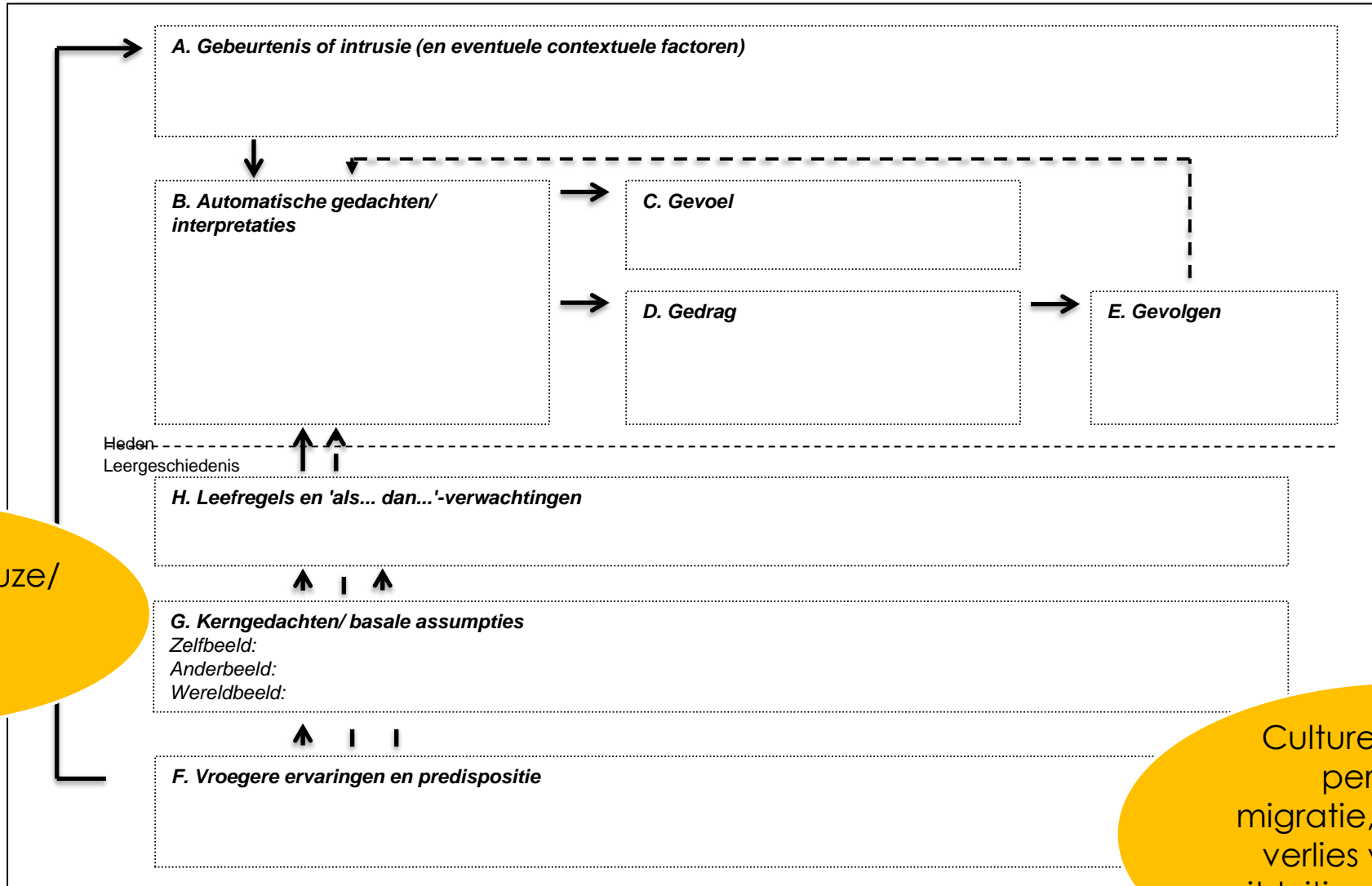
Verklaringsmodel

Oefening: rationale van CGT

3 domeinen

- Organisatieniveau
- Cultureel bewustzijn en culturele competentie
- Culturele aanpassing behandelmethoden en interventies

Spirituele/religieuze/
culturele
assumpties

Cultureel/historisch
perspectief
migratie, acculturatie,
verlies van de taal,
uitsluiting, discriminatie,
racisme

Oefening cognitieve techniek

- Socratische dialoog
- G-schema's (met alternatieve verklaringen)
- Uitpluisformulier
- Voor- en nadelen analyse vermijding of beveiliging
- Historische toets
- Uitdagen nut vermijding of beveiliging

Oefening gedragsexperiment

Tabel 2 Voorbeelden van gedragsexperimenten

Te toetsen disfunctionele opvatting	Alternatieve opvatting	Gedragsexperiment
<p>- 'Als ik me niet beveilig, dan word ik gepakt door een geest'</p> <p>- 'Een geest verplaatst spullen in mijn huis om me gek te maken' (overmatig vertrouwen in geheugen)</p> <p>- 'De magie zorgt ervoor dat alles mis gaat'</p> <p>- 'Ik moet slechte gedachten wegdrücken, anders voer ik ze uit' (bij thought action fusion)</p> <p>- 'Als ik een slecht gevoel heb, dan gaat er iets ergs gebeuren'</p>	<p>- 'Als ik me niet beveilig, dan gebeurt er niets bijzonders'</p> <p>- 'Mijn geheugen is niet feilloos. Als ik dingen kwijt ben of verplaatst zie, kan het ook aan mijzelf liggen'</p> <p>- 'De magie heeft helemaal niet zoveel invloed op mijn leven'</p> <p>- 'Als ik iets denk betekent dat niet dat ik het ook echt doe'</p> <p>- 'Als ik een slecht gevoel heb, dan gebeurt er lang niet altijd ook echt iets naars'</p>	<p>- Beveiligingsgedragingen achterwege laten</p> <p>- Cliënt gaat de therapiekamer uit, therapeut verplaatst één ding, en cliënt moet daarna bekijken of hij weet wat het is (kan ook bij de cliënt thuis).</p> <p>- Eerst kleine en later ook grotere doelen stellen en bekijken of die behaald kunnen worden.</p> <p>- Bewust negatieve dingen denken en deze gedachten niet onderdrukken. Negatieve gedachten juist erger maken.</p> <p>- Enkele weken lang op een lijst het slechte gevoel monitoren, op een andere lijst alle nare dingen. Deze na een aantal weken naast elkaar leggen.</p>

Take home message

- Wees je bewust van jouw eigen culturele bril; hoe kijk ik eigenlijk, klopt het wel wat ik zie, of zie ik te veel mijn eigen ideeën?
- Verdiep je in de wereld van de ander. Pas op met generaliseren en aannames.
- Hanteer in je werkrelatie reflexiviteit. Wat jij 'normaal' vindt is slechts één van de mogelijke perspectieven.
- Maak waar nodig aanpassingen aan de behandeling. Goede behandeling is elkaar ergens in de ruimten tussen beiden ontmoeten.

Vragen?

Er gaat een wereld
open

... als we ons oude jasje
durven uittrekken.

Aanbevolen literatuur voor verdere verdieping

- Jarvis, G. E., Iyer, S. N., Andermann, L., & Fung, K. P. (2020). Culture and psychosis in clinical practice. In *A Clinical Introduction to Psychosis* (pp. 85-112). Academic Press.
- de Jong & van Dijk (red) (2020): *Handboek Culturele psychiatrie en psychotherapie*.
- Jessurun & Warring (2018), *Verschillen omarmen. Transcultureel systemisch werken*.
- Lewis-Fernandez, et al. (eds.) (2016). *Handbook on the Cultural Formulation Interview*.
- Luhrmann & Marrow (2016). *Our most troubling madness*.
- Naeem, Naz & Phiri (2023). *Culturally Adapted CBT for Psychosis*. In *Psychological Interventions for Psychosis: Towards a Paradigm Shift* (pp. 125-139)
- Verhagen & van Megen (2012). *Handboek psychiatrie, religie en spiritualiteit*.
- Generieke module Diversiteit – GGZ Standaarden (2018)